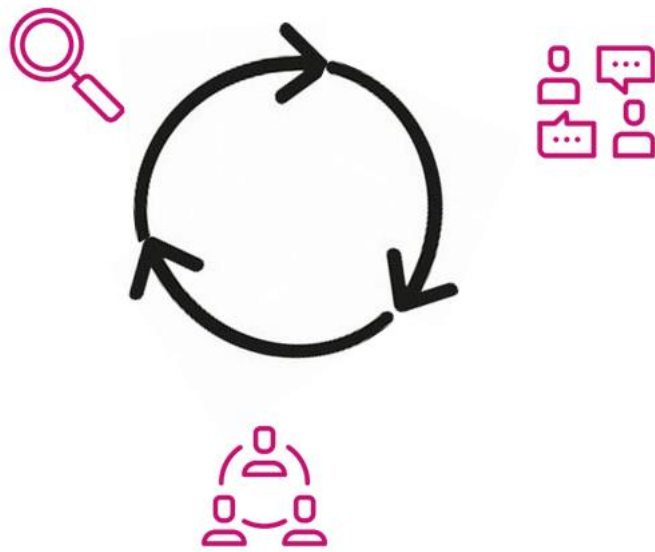

Global Citizen Competences©

September '20

INHOUD

1. Inleiding	3
2. Waarom wereldburgerschap	4
3. De Global Citizen Competences	5
4. Global Citizen Competences framework	6
5. Gebruik Global Citizen Competences – docenten	7
6. Wereldburgerschapsthema's	9
7. Sustainable development Goals	11
8. Reflectiemodel Global Citizen Competences – leerlingen	12
Global Citizen Competences Domein 1 – Onderzoeken	
Global Citizen Competences Domein 2 – Communiceren	
Global Citizen Competences Domein 3 – Samenwerken	

1. Inleiding

Voor je ligt het verzameldocument van de 'Global Citizen Competences'; het geheel van competenties die richting geven aan internationalisering en wereldburgerschap in het VO. Aan de basis van deze competenties ligt het sectorbrede internationale competentiemodel, gepubliceerd door Nuffic (2019). Global Citizen Competences zijn een op een VO-context toegespitste versie van deze internationale competenties, zodat deze competenties beter aansluiten op de doelgroep.

*Model Internationale competenties compact weergeven, uitgebreide versie zie bijlage

Global Citizen Competences zijn bedoeld als kapstok om leerdoelen op te stellen op het gebied van wereldburgerschap en daar activiteiten aan te koppelen. Daarnaast is het een instrument waarmee docenten en leerlingen de ontwikkeling van de leerling op het gebied van wereldburgerschap kunnen bijhouden. De leerlingen zelf leren op deze competenties te reflecteren.

Dit document bestaat uit een inleiding en een aantekening waarom je zou internationaliseren. Ook geeft het een beknopte weergave van het raamwerk. Dat wordt gevolgd door een uitgebreide toelichting voor docenten, reflectiemodellen voor leerlingen en een verantwoording van de gebruikte bronnen en gemaakte keuzes.

2. Waarom wereldburgerschap?

De wereld is groter dan het klaslokaal. Maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatverandering en migratie spelen op alle niveaus: zelfs al op school, maar ook elders in de wereld. Ze vragen om mondiale oplossingen. Daarom is het zo belangrijk om al op jonge leeftijd te leren over grenzen heen te kijken. Burgerschap is een wettelijke taak binnen het onderwijs sinds 2006. Met wereldburgerschap ga je net dat stapje verder en verbreed je je blik. Jongeren leren dat zij op kleine schaal al een belangrijke impact kunnen maken. Door met wereldburgerschap aan de slag te gaan bied je leerlingen de basis om zelfverzekerd in de wereld te staan en een positieve bijdrage aan onze samenleving te leveren.

Een wereldburger, wat is dat dan?

- Bewustwording van jouw rol als wereldburger
- Openstaan voor anderen
- Betrokken bij de wereld om je heen, ver weg en dichtbij
- Realiseren dat wat je doet, effect heeft op de rest van de wereld
- Inzetten voor een vreedzame, rechtvaardige en duurzame internationale samenleving, waarin iedereen meetelt.

Internationalisering is hierin geen doel op zich. Het is een middel om met leerlingen te werken aan wereldburgerschap en zich op die manier voor te bereiden op het leven, leren en werken in een interculturele samenleving en op een internationaal georiënteerde arbeidsmarkt.

**Internationaal is een verruimd begrip.
Nationaal, regionaal en digitaal kunnen ook internationaal zijn.**

Hoe ga je op school aan de slag met wereldburgerschap?

- *Zorg dat wereldburgerschap geen extraatje wordt, maar integreer het in het schoolcurriculum*

Er gebeurt vaak al veel meer op het gebied van wereldburgerschap dan je misschien denkt. Burgerschap is al een verplicht onderdeel in het curriculum. Burgerschap en wereldburgerschap zijn uiteraard niet identiek, maar je kunt burgerschap wel uitbreiden met een mondiale dimensie, namelijk wereldburgerschap. Daarnaast kan het zo zijn dat je leerlingen misschien al aanzet tot gedrag als wereldburger, maar dat je dat niet expliciet (zo) noemt. Maak inzichtelijk wat er gebeurt op het gebied van wereldburgerschap met de Global Citizen Competences.

- *Maak gebruik van wereldburgerschapsthema's*

Daarnaast kan je werken aan 8 verschillende wereldburgerschap thema's, opgesteld door NCDO. Deze 8 thema's maken wereldburgerschap concreet en kun je terug laten komen in bijvoorbeeld lessen, projecten en andere activiteiten. De thema's worden verder uitgelegd in hoofdstuk 6.

- *Maak gebruik van de Sustainable Development Goals (SDG's)*

De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN) vormen een mooi uitgangspunt voor eventuele projecten/opdrachten met een internationaal karakter. De SDG's (Sustainable Development Goals) zijn vastgesteld door de Verenigde Naties als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030. Deze doelen worden verder uitgelegd in hoofdstuk 7.

3. De Global Citizen Competences

Onderzoeken

De leerling is zich bewust van zijn eigen plek in de wereld en heeft respect voor mensen met andere denkbeelden. Dit doordat hij*, alleen of samen met andere (buitenlandse) leerlingen, informatie kan opzoeken, verwerken en omzetten in kennis en bewustzijn over samenlevingen, verscheidenheid en verbondenheid in de wereld.

Communiceren

De leerling weet hoe het dagelijks leven in verschillende culturen eruit ziet en kan hierover in een moderne vreemde taal mondeling en schriftelijk communiceren. Ook kan een leerling zelfstandig gesprekken voeren, in teamverband samenwerken met leerlingen uit andere (Europese) landen, deelnemen aan presentaties of debatten en zelfstandig functioneren in een niet-Nederlandse context.

Samenwerken

De leerling kan digitaal of fysiek samenwerken met buitenlandse medeleerlingen aan een gemeenschappelijk product of project en houdt hierbij rekening met de (culturele) achtergrond en de bijbehorende denkbeelden en gedragingen.

De competenties zijn in samenhang uitgewerkt. Overlap is onvermijdelijk omdat de ene competentie de andere aanvult en versterkt.

4. Global Citizen Competences Framework

Global Citizen Competences			
interculturele competenties – internationale oriëntatie – persoonlijke ontwikkeling			
	Onderzoeken	Communiceren	Samenwerken
KENNIS	<p>Samenlevingen en vraagstukken</p> <p>Wij hebben weet van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basiskennissen van samenlevingen • Het vergelijken van samenlevingen • Actuele internationale vraagstukken • Opleidingen en beroepen in andere landen • Gedeelde int. waarden en verdragen • De waarden en geschiedenis van de EU/VN 	<p>Taal, cultuur en samenleving</p> <p>Wij hebben weet van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het dagelijks leven in andere landen • Vooroordelen, stereotyperingen en discriminatie • Normen en waarden in andere landen • Verbale en non-verbale communicatie • De formele en informele organisatie van een samenleving in een ander land 	<p>Samenwerking met buitenlandse leerlingen</p> <p>Wij hebben weet van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manieren om contact te leggen • Manieren om samen te werken • Hun achtergrond en cultuur • Hun en onze nationale vraagstukken • Manieren om mee te doen met activiteiten • De SDG's van de VN
VAARDIGHEDEN	<p>Internationaal onderzoeken</p> <p>Wij kunnen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omgaan met informatie over int. vraagstuk en daar een mening over vormen • Onze eigen mening toetsen aan een referentiekader • Omgaan met internationale media • Informatie in een context plaatsen • Van perspectief wisselen bij internationale vraagstukken • Onderzoek doen met leerlingen uit het buitenland 	<p>Contact met leerlingen in het buitenland (inspiratie ERK)</p> <p>Wij kunnen in een mvt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basaal contact maken • Een eenvoudig gesprek of discussie voeren • Een gesprek voeren over cultuur en identiteit • Een presentatie houden over cultuur en identiteit • Communiceren over int. vraagstukken • Bijdragen aan een debat of presentatie over internationale vraagstukken 	<p>Internationaal samenwerken</p> <p>Wij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maken contact • Werken digitaal samen • Kunnen onszelf en elkaar voorstellen • Maken afspraken en komen deze na • Willen conflicten samen de baas worden • Luisteren en kunnen ons aanpassen • Werken actief en creatief samen aan internationale vraagstukken • Nemen verantwoordelijkheid voor de SDG's
HOUDING	<p>Houding en persoonlijke ontwikkeling</p> <p>Wij streven naar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bewustzijn van onze eigen plek in de wereld • Een gefundeerde mening • Inlevingsvermogen • Een duurzame samenleving • Verbondenheid in verscheidenheid • Respect voor andere denkbeelden 	<p>Houding en persoonlijke ontwikkeling</p> <p>Wij streven ernaar om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ons open te stellen • Compassie te hebben • Flexibel te zijn • Risico te nemen • Na te denken • Verbinding te zoeken • Te reflecteren, schriftelijk en mondeling 	<p>Houding en persoonlijke ontwikkeling</p> <p>Wij streven ernaar om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respect te hebben voor eigen identiteit en die van de ander • Open minded te zijn • Zorgzaam te zijn • Te reflecteren op groepsprocessen • Verantwoordelijkheid te nemen • Vertrouwen te versterken

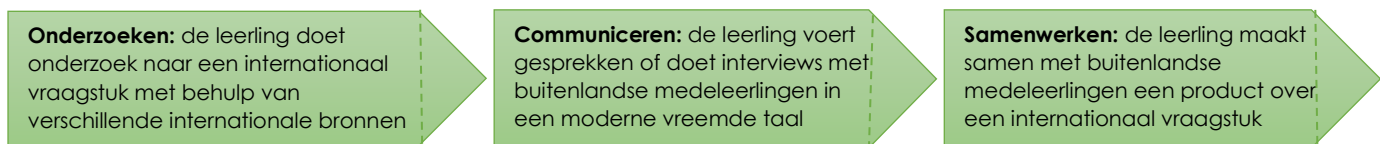
5. Handleiding Global Citizen Competences voor docenten

Competenties als kapstok voor activiteiten en curriculum

De competenties dienen als kapstok voor docenten wat betreft wereldburgerschap. De competenties zijn niet bedoeld als afvinklijst om een leerling te beoordelen in hoeverre deze een wereldburger is. Daarnaast kunnen deze competenties helpen bij het opstellen van leerdoelen. Daarnaast kunnen de competenties gekoppeld worden aan internationaliseringsactiviteiten, om op die manier een doorlopende leerlijn te creëren en het leren inzichtelijk te maken.

Onderzoeken – Communiceren – Samenwerken

Deze drie hoofdcompetenties vormen de basis van een Global Citizen. Ze kunnen zowel los van elkaar worden gebruikt als in combinatie met elkaar. Er is sprake van onderlinge aanvullingen en overlap. Docenten nemen de vrijheid om de competenties naar eigen inzicht en vermogen over te brengen op leerlingen. In de praktijk kan een project of product er dan als volgt uitzien:

Afhankelijk van de inhoud en thema van het project of het vak en het niveau van de leerlingen kan de docent verschillende competenties binnen de onderdelen onderzoeken-communiceren-samenwerken met elkaar combineren. Natuurlijk zijn er nog veel andere voorbeelden denkbaar om de drie onderdelen los van elkaar te zien of juist met elkaar te combineren. De docenten zijn vrij om hier hun eigen keuzes in te maken. Wel is het raadzaam om dit op een bepaalde manier vast te leggen, zodat het leren zichtbaar wordt voor zowel de leerlingen als docenten binnen de school.

Het belang van reflectie

Reflectie is het centrale woord van de Global Citizen Competences. Door terug te kijken op activiteiten en geleerde competenties krijgt zowel de docent als de leerling zicht op de voortgang. Reflectie stelt de leerlingen in staat om ervaringen tijdens opdrachten, projecten en uitwisselingen om te zetten in leerervaringen. Reflectie kan door iedere school op een andere manier ingevuld worden. Verderop in dit document is een instrument te vinden dat helpt om te terug te kijken op de verschillende activiteiten en competenties, door het benoemen van hoe hij dit heeft geleerd ('ik heb dit geleerd door'), hoe hij dit concreet kan laten zien ('ik kan dit laten zien door') en door na te denken waarin hij zich nog kan ontwikkelen ('dit wil ik nog leren'). Op deze manier kan een leerling zijn eigen dossier (portfolio, plusdocument) gedurende zijn schoolcarrière opbouwen. Er kan ook voor gekozen worden bepaalde competenties weg te laten, bijvoorbeeld wanneer deze niet aan de orde zijn gekomen tijdens een project. Er zijn nog vele andere manieren waarop terugkijken op de Global Citizen Competences kan worden toegepast en scholen zijn vrij om de Global Citizen Competences in te passen in hun bestaande evaluaties.

Taalvaardigheid en de Global Citizen Competences

Als onderdeel van het domein 'Communiceren' is taalvaardigheid in een moderne vreemde taal opgenomen. De zes opgenomen competenties zijn afgeleid van de competenties uit het CFEC en de niveaubeschrijvingen van het Europees Referentiekader (ERK).¹ Deze combinatie stelt docenten in staat om projecten aan te laten sluiten bij het taalniveau van de leerlingen. De docent heeft de vrijheid om zelf invulling te geven aan de aard van de vaardigheid (luisteren, lezen, spreken, schrijven) en dit te koppelen aan een internationaliseringsactiviteit.

Interne communicatie

De school(leiding) en coördinatoren dienen ervoor te zorgen dat alle docenten de Global Citizen Competences kennen en kunnen toepassen in hun lessen. Je kunt bijvoorbeeld denken aan het ophangen van een poster (op aanvraag verkrijgbaar via Nuffic) met daarop de competenties of het bespreken van de Global Citizen Competences en het toepassen hiervan in de lessen, tijdens vergaderingen of studiedagen.

Uitwerking van competenties

De competenties kunnen vanuit verschillende invalshoeken worden uitgewerkt. Je kunt hierbij denken aan inhoudelijke thema's, verschillende vormen van activiteiten en uitwerking binnen het curriculum van de verschillende vakken. Er zijn verschillende internationale thema's te verbinden aan de competenties, waaronder "Vensters op de Wereld" van NCDO en de Sustainable Development Goals (SDG's) van de VN. Deze thema's worden verder uitgelicht in de hoofdstukken 6 en 7. Hieronder geven we nog een aantal voorbeelden:

Tijdens de les: integratie in profiel-/sectorwerkstuk, [eTwinning](#), internationale thema's koppelen aan bestaande lesstof, koppeling met politieke partijen in Nederland en EU, spreekvaardigheid in moderne vreemde taal koppelen aan internationaal thema

Tijdens projecten: debat, essay, rollenspel, leerlingen in groepjes indelen in verschillende landen en vanuit dat nationale perspectief laten nadenken over een internationaal vraagstuk, taaldorp, contact buitenlandse leerlingen via sociale media

Tijdens uitwisselingen: koppelen aan internationaal thema, uitwisseling denkbeelden van eigen land, verblijf in een gastgezin, culturele uitwisseling of samenwerkingsproject

6. Wereldburgerschapsthema's (NCDO²)

Het NCDO heeft in 2007 een canon voor wereldburgerschap "Vensters op de Wereld" opgesteld. Wereldburgerschap is namelijk veelomvattend en moeilijk af te bakenen. Handvatten kunnen daardoor nuttig zijn. Vandaar dat deze 8 thema's zijn opgesteld. De thema's kunnen richting geven aan de invulling van wereldburgerschap op school en omvat de volgende 8 thema's:

1. Diversiteit

De wereld kent een enorme verscheidenheid aan talen, religies, landschappen en samenlevingsvormen. Voor wereldburgerschap is diversiteit daarom een belangrijk thema. Kennismaking met de fascinerende diversiteit, zowel op mondiale schaal als in de eigen omgeving, bevordert de belangstelling voor de wereld en draagt bij aan het ontwikkelen van empathie. Het gaat daarbij niet alleen om direct waarneembare diversiteit, zoals verschillen in talen, bouwstijlen of rituelen, maar ook om diversiteit die minder zichtbaar is: de verschillende perspectieven op de wereld en op zingeving.

2. Identiteit en imago

Sociale identificatie, het gevoel ergens bij te horen, is een natuurlijke behoefte van mensen. Een gemeenschap kan niet goed functioneren als er niet een zekere mate van gemeenschapszin en saamhorigheid is. Ontbreekt zo iets, dan is het haast onmogelijk harmonieus samen te leven en conflicten vreedzaam op te lossen. Helaas wordt identiteit soms gemanipuleerd, veelal voor politieke doeleinden. Bekende voorbeelden zijn nationalisme en racisme, waarbij tegenover de 'wij'-groep van de gemeenschap een 'zij'-groep wordt geconstrueerd die beladen is met stereotypen en vijandbeelden. Bij de vorming tot wereldburgerschap is het nadenken over identiteit en over vraagstukken in de wereld die met identiteit (en het manipuleren ervan) te maken hebben, van groot belang.

3. Mensenrechten

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens wordt nog steeds vaak aangehaald als een ijkpunt om regeringen of internationale bedrijven op hun gedrag aan te spreken. Maar er is ook veel debat over de mensenrechten. Zijn ze te altijd en overal toepasbaar en afdwingbaar? Behoren collectieve rechten van volkeren, zoals het recht op zelfbeschikking of het recht op bevrijding van onderdrukking en kolonialisme eveneens tot de mensenrechten? En vooral ook: worden mensenrechten in verschillende culturen hetzelfde beleefd?

4. Duurzaamheid

Oriëntatie op vraagstukken van duurzame ontwikkeling vormt een wezenlijk onderdeel van de vorming tot wereldburger. De grote kwesties die zich hier voordoen raken het overleven van alle mensen. Bij het denken en handelen in relatie tot duurzaamheid zijn bovendien fundamentele waarden in het geding: solidariteit (zowel met andere aardbewoners in het heden als met toekomstige generaties), een harmonieuze en respectvolle verhouding van de mens tot de natuur, en het nadenken over een 'verantwoorde' levensstijl.

² <https://docplayer.nl/418388-Vensters-op-de-wereld.html>

5. Economische verbondenheid en globalisering

Globalisering is in de meest brede definitie de toename van internationale relaties en stromen op allerlei gebied: kapitaal (investeringen, beleggingen, geldovermakingen), mensen (migranten, toeristen), goederen (auto's, kleding, voedsel, halffabricaten, grondstoffen), ideeën (kennis, onderwijs, wetenschap) en culturen (film, muziek, leefstijlen, consumptiepatronen). Door globalisering zijn steeds meer mensen, gebieden, landen en bedrijven met elkaar verbonden geraakt en deel uit gaan maken van een samenhangend wereldsysteem. Transnationale organisaties zijn een grotere rol gaan spelen in de internationale vraagstukken die bij globalisering horen, zoals het organiseren van vrijhandel en het bestrijden van klimaatverandering. Om deze wereld te kunnen begrijpen en daarin te kunnen functioneren is het van belang een besef te hebben van de mondiale patronen van uitwisseling, van de onderlinge afhankelijkheid van mensen op deze wereld, van de complexiteit van al die relaties en de bijbehorende machtsverhoudingen.

6. Verdeling van de welvaart

De verdeling van inkomen, kansen, werk en toegang tot onderwijs, gezondheidszorg of basisvoedsel tussen mensen in de wereld is erg ongelijk. Niet alleen tussen welvarende en 'arme' landen, ook de verdeling tussen groepen mensen binnen landen is een toenemend probleem. Besef van verdelingsvraagstukken, waaronder het grote vraagstuk van armoede en armoedebestrijding, is een wezenlijk onderdeel van de vorming tot wereldburgerschap. Bij het denken over verdelingsvragen zijn verschillende waarden in het geding: gelijkwaardigheid, rechtvaardigheid en solidariteit. Denken over verdeling vereist ook kennis van het armoedeprobleem: wat betekent armoede in het dagelijks leven, wat zijn structurele aspecten, welke rol speelt de internationale economische orde en wat kan vanuit Nederland worden gedaan om de ongelijke verdeling te beïnvloeden?

7. Veiligheid, vrede en conflict

Bij onderwijs voor wereldburgerschap is de problematiek van oorlog en vrede een belangrijk onderwerp. Voor de meeste jongeren in Nederland zijn de wreedheden en het leed van oorlog en geweld gelukkig ver van hun bed. Het is echter van wezenlijk belang hiervan kennis te hebben, zowel in historisch perspectief (bijvoorbeeld de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog) als wat betreft de wereld van vandaag. Zonder inlevingsvermogen en empathie met slachtoffers dreigt onverschilligheid voor conflicten die ver weg zijn. Wie dergelijke empathie wel heeft, zal eerder de betekenis inzien van conflictbeheersing, van internationale, politieke en militaire samenwerking en van de bijdrage die ook ons land kan leveren aan beheersing van conflicten.

8. Mondiale betrokkenheid

In de open en samenhangende wereld van vandaag, waarin gebieden sterk van elkaar afhankelijk zijn en waarin we dagelijks via de media vernemen wat elders gebeurt, is mondiale betrokkenheid onontkoombaar. Als burgers van ons eigen land kunnen we kritisch volgen hoe onze regering zich opstelt in internationale samenwerking. We kunnen ook steun verlenen aan organisaties die zich voor ontwikkeling, milieu of mensenrechten op wereldschaal inzetten. Verder kunnen we proberen ons bewust te zijn van onze dagelijkse keuzes op het vlak van consumptie en levensstijl (bijvoorbeeld de mogelijkheid fair trade producten te kopen of het energiegebruik te verminderen).

7. Sustainable Development Goals (SDG's)

De SDG's (Sustainable Development Goals) zijn vastgesteld door de Verenigde Naties als de nieuwe mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030. Voor Global Citizens zijn de SDG's een belangrijk vertrekpunt en doel om aan het oefenen van de Global Citizen Competences inhoud te geven. Zie verder:

<https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs> en <https://www.sdgnederland.nl/>.

8. Reflectiemodel Global Citizen Competences – leerlingen (met en zonder voorbeelden)

 Onderzoeken 			
Ik ken	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
de basiskenmerken van de Nederlandse en andere Europese samenlevingen	<i>'informatie op te zoeken over hoeveel inwoners Nederland heeft en waar deze mensen werken'</i>	<i>'de antwoorden op vraag X van hoofdstuk X van Aardrijkskunde'</i>	<i>'waarom het zo is dat de meeste mensen in Nederland in het westen wonen'</i>
de verschillen, overeenkomsten en relaties van Nederland met andere (Europese) samenlevingen	<i>'de verschillende religies in Nederland en Indonesië met elkaar te vergelijken'</i>	<i>'het verslag met de naam XXX dat ik heb geschreven voor Godsdienst'</i>	<i>'wat de verschillen zijn tussen de kerkdiensten in Nederland en Indonesië'</i>
actuele (inter)nationale vraagstukken (bv. klimaat, migratie, terrorisme) en verschillende denkbeelden daarover			
gedeelde internationale ideeën, afspraken en verklaringen (bv. mensenrechten, SDG's: Sustainable Development Goals van de VN)			
de doelen, instrumenten, instellingen en actuele discussies over int. samenwerkingsverbanden (bv. EU, VN)			
Mogelijke opleidingen en beroepen in andere landen			
Ik kan	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
informatie over een internationaal vraagstuk verzamelen, structureren en analyseren	<i>'op verschillende websites te zoeken naar de gevolgen van klimaatverandering'</i>	<i>'het filmpje dat ik samen met mijn klas heb gemaakt over klimaatverandering'</i>	<i>'welke maatregelen we in Nederland kunnen nemen om de gevolgen tegen te gaan'</i>
Op basis van verkregen informatie een eigen mening vormen over een internationaal vraagstuk			
Eigen mening toetsen aan (eigen) cultuur en identiteit			

informatie in een culturele of politieke context plaatsen (bv. fake-news, framing, propaganda)			
Informatie uit internationale media verkrijgen, begrijpen en analyseren			
een internationaal vraagstuk vanuit verschillende culturele perspectieven bekijken			
Onderzoek doen met leerlingen uit het buitenland			
Ik ben mij bewust van	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
<i>de verscheidenheid van mijn omgeving en de wereld</i>			
<i>de verbondenheid van mijn omgeving met de wereld</i>			
<i>mijn eigen plek in de wereld</i>			
Ik ben in staat om	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
een gefundeerde mening te vormen en te uiten over een internationaal vraagstuk			
<i>me in te leven in andere denkbeelden</i>			
<i>respect te hebben voor andere denkbeelden</i>			
Me in te zetten voor een duurzame wereld			

Communiceren

Ik ken	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
het dagelijks leven (gebruiken, omgang, feesten) van een buitenlandse medeleerling			
vooroordelen, stereotypen en discriminatie van zowel mijn eigen als andere relevante culturen			
normen en waarden van mijn eigen en andere relevante culturen			
verbale en non-verbale communicatie (bv. uitdrukkingen en gebaren) in de eigen en andere relevante culturen			
de formele en informele organisaties in de stad/regio/het land en kan informatie vinden over het plaatselijk leven, werken en studeren			
Ik kan	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
basaal contact maken (groeten, kennismaken etc.)			
deelnemen aan een eenvoudig gesprek over vertrouwde onderwerpen en het dagelijks leven			
een kort sociaal gesprek voeren of presentatie geven over verschillen en overeenkomsten in cultuur			
een gesprek voeren of zich op andere manieren mondeling of schriftelijk uiten over			

internationale vraagstukken en verschillende denkbeelden			
bijdragen aan een debat of een presentatie over een internationaal vraagstuk			
Ik ben/ik kan	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
<i>open-minded</i> voor nieuwe perspectieven en ervaringen			
compassie voor gesprekspartner			
flexibel te zijn			
risico te nemen en durf tonen om gesprek aan te gaan			
mijn mening vormen op basis van gestelde vragen en ingewonnen informatie			
empathisch en koppel inhoud aan culturele achtergrond			
verbinding leggen en zoeken naar het gezamenlijke zonder verschillen te negeren			
reflecteren op eigen gedrag, zowel schriftelijk als mondeling			

Samenwerken

Ik ken	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
de verschillende manieren om zelf in contact te komen met een buitenlandse medeleerling			
de verschillende manieren hoe ik samen met een buitenlandse medeleerling aan een internationaal thema kan werken			
de cultuur en achtergrond van de buitenlandse medeleerlingen waarmee ik samenwerk			
de verschillende nationale perspectieven op een internationaal thema en weet hoe ik deze kan bekijken, vergelijken en bediscussiëren			
vraagstukken die op verschillende schaalniveaus (regionaal, nationaal, Europees, internationaal) kunnen worden opgelost en weet welke nieuwe uitdagingen hierdoor ontstaan			
evenementen en activiteiten met een internationaal karakter of over een internationaal vraagstuk waar ik buiten school aan kan deelnemen			
de gezamenlijke opdracht om de Sustainable Development Goals van de VN te realiseren			

Ik kan	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
werken met digitale samenwerkingskanalen (bv. etwinning, GoogleDrive, Facebook)			
mezelf (digitaal) presenteren en voorstellen (bv. binnen een team, cv, social media)			
afspraken maken rondom samenwerking (gedragsregels, taakverdeling, planning etc.)			
luisteren naar de mening van anderen en mezelf hierop aanpassen			
conflicten/meningsverschillen de baas worden			
actief en creatief samenwerken aan internationaal vraagstuk			
Inhoud geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de SDG's (Sustainable Development Goals) van de VN			
Ik ben in staat om	Dit heb ik geleerd door	Dit kan ik laten zien met	Dit wil ik nog leren
Respect te hebben voor eigen identiteit en die van anderen			
Open minded te zijn			
Zorgzaam te zijn			
Verantwoordelijkheid te nemen			
Vertrouwen te versterken			
te <i>reflecteren</i> op het groepsproces en een koppeling te maken met de achtergronden van de groepsleden			

